

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

БЕЛАРУСЬ — РАСІЯ

ПЕРШЫ ВІЗІТ ПРЫМАКОВА

Галоўная мэта сумеснай дзейнасці органаў выканаўчай улады Беларусі і Расіі — пабудова эфектыўнай многаўкладнай эканомікі саюза дзвюх краін. Такі пункт гледжання ў ходзе перагавораў са Старшынёй урада Расійскай Федэрацыі Яўгенам Прымаковым 30 верасня выказаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

Яўген Прымакоў наведаў Мінск з аднадзённым рабочым візітам. Гэта была яго першая паездка ў якасці кіраўніка расійскага ўрада за межы Расіі.

У ходзе перагавораў адбыўся абмен думкамі па шырокаму колу пытанняў двухбаковых адносінаў, уключаючы паглыбленне інтэграцыі ў рамках Саюза Беларусі і Расіі, пераадоленне цяперашніх фінансава-эканамічных праблем, магчымых сумесных дзеянняў па выхадзе з крызісу. Асабліва ўвага ўдзялялася неабходнасці надання большай сацыяльнай накіраванасці пераўтварэнням у эканоміцы.

«Праведзеная гутарка пераканала мяне ў тым, што мы па-ранейшаму з'яўляемся аднадумцамі», — сказаў Аляксандр Лукашэнка ў хуткім часе пасля перагавораў з прэм'ер-міністрам Расіі. Ён выказаў упэўненасць, што новы расійскі ўрад на чале з Яўгенам Прымаковым зможа стабілізаваць сітуацыю ў краіне і вырашыць большасць праблем, якія стаяць перад яе народам. «Са свайго боку, я зраблю ўсё магчымае, каб па шляху эканамічных пераўтварэнняў мы ішлі разам», — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

Яўген Прымакоў з задавальненнем адзначыў, што размова праходзіла ў «максімальна дзелавой абстаноўцы» і абодва бакі праявілі «максімальна прагматычны падыход» да большасці праблем, якія абмяркоўваліся. На яго думку, дасягнута разуменне таго, што далейшы рух у эканоміцы можа ажыццяўляцца толькі наперад і толькі па шляху рыначных пераўтварэнняў з узмацненнем мераў дзяржаўнага рэгулявання. «У гэтым плане мы карыстаемся поўнай падтрымкай Прэзідэнта Беларусі», — падкрэсліў расійскі прэм'ер.

На здымку: у час сустрэчы А. ЛУКАШЭНКА і Я. ПРЫМАКОВА.

ВІЗІТ ПАТРЫЯРХА

ПРАВАСЛАЎЕ — АСНОВА ДЛЯ АБ'ЯДНАННЯ БРАЦКІХ СЛАВЯНСКІХ НАРОДАЎ

«Я цвёрды прыхільнік умацавання саюза нашых дзяржаў і нашых аднаверных народаў», — заявіў журналістам вечарам 27 верасня ў аэрапорце Віцебска Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II, завяршаючы свой трэці пастырскі візіт у Беларусь. Ён выказаў упэўненасць, што напярэдадні вялікага юбілею хрысціянства «нашы народы сілаю адрываліся ад веры 70 гадоў, усведамляючы неабходнасць вяртання да каштоўнасцяў праваслаўя».

Яго Свяцейшаства праводзіў у Маскву Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка, па запрашэнню якога і знаходзіўся ў рэспубліцы прадстаяцель Рускай праваслаўнай царквы. Кіраўнік дзяржавы заявіў: «Адказнасць за будучыню накладвае на кіраўніцтва рэспублікі і царкву пэўныя абавязальствы па духоўнаму адраджэнню народа. І мы абавязаны падтрымаць намаганні праваслаўя ў гэтым напрамку, бо рэлігія з'яўляецца для грамадства незаменимым маральным апірышчам». Аляксандр Лукашэнка асабліва падкрэсліў, што лічыць царкву адзінай сілай, здольнай аб'яднаць брацкія славянскія народы Беларусі, Расіі і Украіны.

На думку Прэзідэнта, «дзяржава пакуль што ў даўгу ў царквы, і ўсё, што было ў яе адабрана ў папярэднія гады, мы паступова вернем, у тым ліку і Сафійскі сабор у Польшу. Гэта будзе справядліва ў адносінах да ўсяго беларускага народа, бо спадчына праваслаўя і прызначана для развіцця і ўмацавання яго духоўнасці».

УЗНАГАРОДА АД ЦАРКВЫ

ОРДЭН КРЫЖА ПРЭЗІДЭНТУ БЕЛАРУСІ

«Знамянальна, што першую ў сваім жыцці ўзнагароду я атрымліваю ад Праваслаўнай царквы», — сказаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, прымаючы з рук Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Аляксія II ордэн Крыжа Прападобнай Ефрасініі Полацкай I ступені. Гэту ўзнагароду заснаваў Сінод Беларускай праваслаўнай царквы па благаслаўленню Яго Свяцейшаства. Цырымонія ўзнагароджання адбылася 27 верасня ў

Спаса-Ефрасінеўскім манастыры старажытнага Полацка, дзе Патрыярх Аляксій ўзначаліў урачыстасці з нагоды свята Узвіжання Крыжа Гасподняга.

Падзякаваўшы за высокую ўзнагароду, кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што гэты візіт Патрыярха Аляксія ў Беларусь прызначаны ўмацаваць дружбу нашых народаў, прадэманстраваць вечнасць духоўных каштоўнасцей у адносінах да палітычных рэалій.

Патрыярх Аляксій падзякаваў Аляксандру Лукашэнку за гасцінны прыём. Ён пажадаў Аляксандру Лукашэнку «дапамогі Боскай за яго служэнне народу, сіл і мудрасці ў кіраванні дзяржавай».

БЕЛАРУСЬ—ЛАТВІЯ

ПРЫЯРЫТЭТ — ДОБРАСУСЕДСТВА

Эканамічныя ўзаемаадносіны Беларусі і Латвіі развіваюцца даволі дынамічна, і цяпер надыйшоў час даць імпульс развіццю палітычных кантактаў паміж дзвюма краінамі. Такую думку выказаў 24 верасня Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў ходзе перамоў з членамі латвійскай парламенцкай дэлегацыі на чале са старшынёй сэйма Латвійскай Рэспублікі Альфрэдам Чэпанісам.

Кіраўнік беларускай дзяржавы заявіў, што, нягледзячы на разыходжанні пазіцый дзвюх краін па асобных пытаннях знешняй палітыкі, Беларусь мае намер і надалей будаваць свае адносіны з Латвіяй на прынцыпах добрасуседства і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва. «Падтрыманне добрасуседскіх адносін з усімі краінамі, што мяжуюць з Беларуссю, — прыярытэтны кірунак нашай знешняй палітыкі», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт падкрэсліў, што беларускі народ з хваляваннем паставіўся да нядаўніх міжнацыянальных канфліктаў у Латвіі, і папрасіў Альфрэда Чэпаніса ўважліва ставіцца да праблем нацыянальных меншасцей. Па словах Аляксандра Лукашэнка, Беларусь гатова павялічыць патак тавараў, якія праходзяць праз латвійскія парты, з тым каб забяспечыць занятасць насельніцтва Латвіі і ў канчатковым выніку падняць узровень жыцця латышоў, рускіх і беларусаў, якія працываюць у гэтай краіне. «Мы разумеем, што ўсе міжнацыянальныя праблемы звязаны на эканоміцы», — сказаў Прэзідэнт.

Альфрэд Чэпаніс, у сваю чаргу, выказаў упэўненасць, што пасля парламенцкіх выбараў, якія адбудуцца ў Латвіі ў бліжэйшыя дні, яго краіна працягне заснаваны на дэмакратычных прынцыпах палітычны дыялог з Беларуссю. У ліку ключавых пытанняў, якія трэба будзе вырашыць кіраўніцтву дзвюх краін, кіраўнік сэйма назваў праблему падпісання дагавора аб рэадмісіі.

ГОСЦЬ З НАРВЕГІІ

У Белдзяржфілармоніі ў Мінску адбыўся канцэрт аматарскага камернага хору «Модум» з Нарвегіі. Беларускія паклоннікі класічных харавых спеваў змаглі пазнаёміцца з духоўнымі і старадаўнімі песнапеннямі гэтага паўночнага народа, з мелодыямі Эдварда Грыга, з старажытнымі гімнамі Нарвегіі.

Нарвежцы прыехалі ў Мінск упершыню. Іх запрасілі з візітам у адказ самадзейнага калектыву Белдзяржуніверсітэта. Уражанне гасцей аб нашай сталіцы і яе жытарах, як адзначыў кіраўнік дэлегацыі Харольд Бахе, — казачнае. А цеплыня, з якой прымалі іх калегі з БДУ і сельскія жыхары Уздзенскага раёна, дзе нарвежцы таксама выступілі з канцэртам, будзе доўга саграваць іх сэрцы ў халодныя зімовыя вечары ў роднай Нарвегіі.

НА ЗДЫМКУ: на сцэне Белдзяржфілармоніі хор «Модум». Ля раяля мастацкі кіраўнік Оген Норман АЙМЕРСТЭН.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

НАС ПРОСТА АШУКАЛІ

Вывад ядзернай зброі з Беларусі прадэманстраваў некалькі абставін і галоўнае — прыхільнасць Захаду да палітыкі двайных стандартаў. Беларусь проста ашукалі, не стрымаўшы слова аб кампенсацыі за панесеныя разнастайныя страты. Такі вывад можна зрабіць з заявы А. Лукашэнка ў час наведвання часцей ПВА.

На думку кіраўніка дзяржавы, Беларусь тады сутыкнулася з неймаверным ціскам з боку Расіі і Захаду, накіраваным на паскарэнне гэтага працэсу. Цяпер ідзе другі этап гэтага прэсінгу і размова вядзецца аб неадкладным знішчэнні стартавых пляцовак, што размешчаны на тэрыторыі рэспублікі. Але рэспубліка мае перад вачыма сумны вопыт сваёй усходняй суседкі — Расіі. На месцы стартавых пляцовак сёння там выпаленая пустыня, у радыусе некалькіх кіламетраў зніклі лясы. «Стартавыя пляцоўкі Беларусі не перашкаджаюць, ядзерную зброю мы там размяшчаць не збіраемся, але і пакідаць пасля сябе нашчадкаў выпаленую зямлю не будзем», — заявіў Прэзідэнт.

ДЫПЛАМАТЫЧНЫ КУР'ЕР

У РЭЧЫШЧЫ ЎЗАЕМАРАЗУМЕННЯ

Новы састаў дыпламатычнага корпуса прыступіў да работы ў пасольстве ЗША ў нашай краіне. Пра гэта паведаміў на афіцыйным прыёме, наладжаным з гэтай нагоды амерыканскім пасольствам, Часовы Павераны ў справах ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Рэндэл Лякок.

На вечар знаёмства былі запрошаны беларускія дыпламаты, ваенныя, лідэры палітычных партый і грамадскіх арганізацый. Прадстаўляючы сваіх калег, Рэндэл Лякок адзначыў, што новая каманда пасольства працягне працу ў рэчышчы ўзаемаразумення і супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі, нягледзячы ні на якія дыпламатычныя цяжкасці, якія ён назваў часовымі. «Глядзець з надзеяй у будучыню нам дапамагаюць аптымізм і дабрыня беларускага народа, пра што неаднаразова заяўляў і пасол ЗША ў Беларусі Дэнніел Спекхард, які ўважліва сочыць за падзеямі, што адбываюцца ў Беларусі», — падкрэсліў Рэндэл Лякок.

АДУСЮЛЬ ПАКРЫСЕ

БЫЛЫ ПЕРШЫ НАМЕСНІК распушчанага Вярхоўнага Савета Беларусі 13-га склікання, адзін з лідэраў апазіцыйнай Партыі камуністаў беларускай Васіль Новікаў атрымаў дыпламатычнае прызначэнне — ён будзе працаваць саветнікам па палітычных пытаннях Пасольства Рэспублікі Беларусь у Малдове.

ВЫТВОРЧАЕ АБ'ЯДНАННЕ «БелАЗ» адзначыла сваё 50-годдзе. На ўрачыстым вечары ў Жодзіне быў прысутны прэм'ер-міністр краіны Сяргей Лінг. Ён зачытаў віншаванне калектыву ад Прэзідэнта Беларусі А. Лукашэнка і ўручыў шэрагу работнікаў прадпрыемства дзяржаўныя ўзнагароды.

ХОЦІМСК, РАЁННЫ ЦЭНТР Магілёўскай вобласці, што знаходзіцца на мяжы Беларусі і Расіі, адзначыў 600-ю гадавіну з часу свайго заснавання. Разам святкавалася і 55-я гадавіна з дня вызвалення Хоцімска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ» выпусціла чарговы том гісторыка-дакументальнай серыі «Памяць». Кніга-летпіс прысвечана Мядзельскаму раёну.

МЕДАЛЁМ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ ўзнагароджаны ўказам Прэзідэнта Беларусі за вялікі асабісты ўклад у развіццё музычнага мастацтва Міхаіл Казінец, галоўны дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага народнага аркестра імя І. Жыновіча.

ВОПЫТНЫ УЗОР МАГУТНАГА ТРАКТАРА створаны на Магілёўскім аўтамабільным заводзе. Прайшлі яго першыя выпрабаванні. Трактар добра цягне васьмікорпусны плуг і іншыя навіяныя прычэпныя глебаапрацоўчыя прыпады.

САЦЫЯЛАГІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ паказалі, што багатымі ў Беларусі лічаць сябе менш за 2 працэнты яе жыхароў. Людзмі з сярэднім дастаткам назвалі сябе 31,8 працэнта апытаных, беднымі ж адчуваюць сябе 46 працэнтаў жыхароў краіны.

САНАТОРЫЙ ПАШЫРАЕЦЦА

У асноўным бары пад Наваполацкам размясціўся санаторый-прафілакторый вытворчага аб'яднання «Нафтан». Нядаўна побач са старымі карпусамі ўступіў у строй дзюжыч новы корпус на сто месцаў. У ім адна-двухмесныя нумары з усімі выгодамі, цудоўная сталова, лячэбныя кабінеты, падводны душ-масаж, кіслародныя ванны.

НА ЗДЫМКАХ: новы корпус санаторыя-прафілакторыя; саларый карыстаецца асобым попытам у адпачываючых.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

У БЕЛАРУСКІМ ТАВАРЫСТВЕ «РАДЗІМА»

7 верасня 1998 года ў таварыстве «Радзіма» адбылася сустрэча з суайчыннікамі Мікалаем і Марыяй Якімавічамі, якія жывуць у Аўстраліі. Размова з кіраўніцтвам і супрацоўнікамі таварыства насіла шчыры, сяброўскі характар. Гасці расказалі пра жыццё нашых суайчыннікаў у Аўстраліі, падзяліліся сваімі думкамі аб ўмацаванні сяброўскіх кантактаў з таварыствам «Радзіма». Былі абмеркаваны накірункі далейшага супрацоўніцтва.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы ў таварыстве «Радзіма».

Фота Віктара СТАВЕРА.

НАМ ПШУЦЬ

СВЯТА БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ

Даўно Вільня не перажывала такога масавага і радаснага свята. Адрэзана трэба сказаць, што песенны фестываль «Вільня-98» быў на рэдкасць удалым. Тым больш пацяшае, што напярэдадні адбыўся раённы фестываль песні ў Салечніках (Шальчынкі) пры масавым удзеле мастацкіх, вальна-музычных калектываў...

На віленскі фестываль прыбыло 15 ансамбляў: з Друскенік, Вісагінаса, Салечнікаў, Вільні, Баранавіч, Пастаў, нават з Масквы. Прычым трэба адзначыць, што жадаючых прыняць удзел у свяце было значна больш. Аднак мастацкая місія адабрала толькі найлепшых, бо не магла выйсці за рамкі сваіх фондаў (аплата дарогі, начлегу, харчавання).

Аднак усё па парадку. У адной з найбольшых залаў сталіцы — Палаца прафсаюзаў урачыстасць распачалася роўна ў вызначаны час. На шырокім задніку эстрады красаваліся вялізныя каляровыя сымбалі урачыстасці: «Свята беларускай песні — Вільня-98» і каляровыя кветкі. Вялікая зала запоўнена глядачамі.

Пад шум масавых воплескаў выходзіць на сцэну першы пасля ўсталявання незалежнасці Летувы — беларускі хор «Сябрына». Воплескі заслужаныя: харыстыкі, апранутыя ў прыгожыя нацыянальныя касцюмы, займаюць усю шырыню сцэны. У цэнтры дырыжор — Валяціна Кавальчук з акардэонам.

Старшыня рады Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве, заслужаны грамадскі дзеяч Леанід Мурашка на літоўскай і беларускай мовах вітае прысутных са святам роднай песні, інфармуе аб многіх прысланых тэлеграмах з пажаданнямі поспеху і віншаваннямі.

Буру воплескаў выклікала пасланне Прэзідэнта Літоўскай Рэспублікі В. Адамкуса, які ў цёплых і шчырых словах пажадаў беларускай дыяспары паспяховага адраджэння ў дружнай сям'і нацыянальнасцяў свабоднай Літвы.

(Многія з прысутных падтрымалі прапанову — выслаць паважанаму Прэзідэнту адпаведны зварот і запэўніць яго ва ўдзячнасці і падтрымцы з нашага боку).

У сувязі з вялікай колькасцю ансамбляў, салістаў, дуэтаў і больш трыццаці нумароў праграмы час кожнаму быў адведзены кароткі. «Сябрына» выканала дзве народныя песні: «Зялёнае жыта» і «Грачанікі». Папулярны ансамбль пад кіраўніцтвам Валяціны Кавальчук, безумоўна, павысіў свой мастацкі ўзровень (дынаміку, гарманізацыю), і гэтым трэба толькі цешыцца. Аднак... Склад хору амаль што не мяняецца: не відаць неабходнага «амаладжэння», хоць аб'ектыўныя ўмовы існуюць. Побач працуюць сярэдняй школы, вучацца беларускія студэнты ў педагагічным універсітэце. І варта было б падумаць аб супрацоўніцтве ў гэтым напрамку.

Прыемнай неспадзяванкай было выступленне клубнага хору «Гярвечай». Пад кіраўніцтвам сп. Паперніцкага невялічкі хор (15-асабовы) паказаў нечакана высокі мастацкі ўзровень. Беззаганна былі выкананы народныя песні «Ой, даўно ў матулі» і «Мая матуля на мяне бядае», а таксама беларускія народныя танцы «Крыжачок» і «Лявоніха» на цымбалах і акардэоне. Аматыры-артысты былі ўзнагароджаны доўгімі і гучнымі апладысмантамі. Але гэта быў толькі пачатак бурнага канцэртнага настрою.

Выдатна паказала свае таленты «Юнацтва» з Баранавіч. Фантастычная мяцеліца вогненна-сонечнай буры яркіх колераў і нястрымнай дынаміка маладых выканаўцаў поўнасцю захапіла ўсіх глядачоў. Харэаграфічнае майстэрства юнакоў дасягнула

віртуознасці і ўзбурыла эмоцыі да зеніту.

Прывітальная «Лявоніха» (мастацкі кіраўнік Ігар Чарняўскі) сваім майстэрствам і дынамічнасцю проста ашаламіла залу. З баранавіцкім ансамблем цяжка было канкураваць Галіне Баркоўскай з Салечнікаў. Але яе вальны дуэт усё ж паказаў сябе дастойна ў песні «Каля рэчкі, каля броду».

Прышла чарга паказаць сваё майстэрства творчаму ансамблю беларускага цэнтра «Крок» з Вісагінаса. Пад мастацкім кіраўніцтвам Людмілы Віткоўскай былі выкананы народныя песні «Ой бачыў я, бачыў» і «Жыта ў полі» а таксама «Гаю мой, ня кліч», на словы У. Пецюкевіча і музыку Д. Даўгалёва.

І зноў узятая настрой пасля захапляючага выступлення баранавіцкага «Юнацтва». Дзве скрыпкі, два баяны ды іншыя інструменты ствараюць дасканалы гукавы фон для ўдалага ансамбля, якому адрасуецца бура неспіханага воплескаў кожнага харэаграфічна-танцавальнага і вальнага нумара.

Належную ацэнку эмацыянальна настроенай публіцы атрымаў трыо: дудка, скрыпка і баян. Асабліва ўзнёслае ўражанне стварыла сваім цудоўным сапрадна спявачка Наталля Краўтэр з Масквы. Тэмбр яе голасу і унікальнае выкананне пры акампанеменце дасканалай піяністкі Галіны Знайдзілоўскай дапоўнілі і ўзбагацілі праграму свята.

Дастойным канкурэнтам чароўнай Наталлі быў саліст Літоўскага тэатра оперы і балета Яўген Васілеўскі. Яго магутны барытон з аksamітнай мяккасцю Данчыка і цеплынёй Барткевіча зачараваў, спявак непараўнальна выканаў песні «Верась» (муз. І. Лучанка, сл. М. Танка) і «Вы шуміце, бярозы» (муз. Э. Ханка, сл. Н. Гілевіча). Акампаніравала яму

папулярная ў свеце музыка Жанета Нарэйкене. Гэтае выступленне, здавалася, узняло эмоцыі да самай мяккай магчымага. Аўтар не памятае такога хвалявання і энтузіязму музыкальнай публікі. Здавалася, што ніхто не здольны зраўняцца з гэтым неабсяжным мастацтвам. Аднак прысутных чакала яшчэ адна незвычайная эмоцыя: Паставы...

Нязнаны нам і нерэкламаваны пастаўскі ансамбль «Паазер'е» літаральна ашаламіў эмацыянальнай глыбінёй інтэрпрэтацыі народнага мастацтва і народнай душы. Хочучы або не, прыходзіцца высока ацаніць талент кіраўніка гэтага музыка-харавога згуртавання Анатоля Собаля. Выкананьня ім песні, асабліва «Беларус», выклікалі адметны настрой і пакінулі ўражанне, якога словамі не апішаць... Былі тут і слёзы, і радасць, і захапленне, і кветкі, і «малайцы!», і «бравы!»...

Невялікі 12-асабовы ансамбль удала дапаўнялі дзве скрыпкі, трое цымбалаў і бубен. Песня «Ой, братка беларус» не забудзецца нам ніколі...

Заслугоўвае ўвагі і вісагінскі хор (іх было два) «Шчара» пад кіраўніцтвам таленавітай скрыпачкі-капельмайстра Святланы Антанян. Нядаўна «змантаваны» калектыв паказаў небывала хуткі мастацкі рост. Гарманізацыя і дынаміка народных песень «Ой у лузе пры даліне», «Звіняць-звіняць званочки» і «Гуляць дык гуляць!» можа служыць ужо сёння добрым прыкладам для маладых (а часам і старэйшых) ансамбляў.

Добрыя словы трэба скіраваць кіраўнікам вісагінскіх арганізацый — Віктару Марчуку і Алегу Давідзюку, якія, разумеючы значэнне і вартасць таленту, дапамаглі Святлане ў яе пённай і шчырай працы.

Некалькі разоў з новымі і новымі песнямі і танцамі выступіў выдатны баранавіцкі ансамбль. Безліч кветак, букетаў і іншых падарункаў ахвяравана ўдзельнікам незабыўнага свята.

Пасол Рэспублікі Беларусь у заключэнне выказаў ад свайго імя і ад імя беларусаў Летувы шчырую падзяку Прэзідэнту Літоўскай дзяржавы Валдасу Адамкусу за яго спагаднасць і падтрымку мастацкаму кіраўніку свята, папулярнаму артысту Леаніду Мурашку, кіраўнікам і ўдзельнікам беларускіх згуртаванняў і ўсім удзельнікам фестывалю за іх вялікі ўклад, а таксама спонсарам за іх так патрэбную ахвярнасць.

На развітанне папылілі прывычныя і так мілыя гукі роднай песні «Люблю наш край» як гімна душы тысяч людзей.

Аляксей ЗІНКЕВІЧ.
г. Вільня.

НА ЗДЫМКУ: канцэрт пачаўся з выступлення віленскай «Сябрыны». Гасцей і ўдзельнікаў фестывалю вітаў Леанід МУРАШКА.

ДВАЦЦАЦЬ ВОСЕМ

ГАДОЎ У ДАРОЗЕ

ПАЛОМНІК

Паломнік з Сан-Францыска, грамадзянін ЗША Джордж Фларыян Уолтэр, 1941 года нараджэння, вось ужо дваццаць во сем гадоў ідзе пешшу ў Іерусалім, куды мяркуе дабрацца ў 2000 годзе. За гэты час ён прайшоў 35 краін, а ў канцы жніўня г. г. быў у Вільні, адкуль па маршруту Вільня—Ліда—Навагрудак—Пінск—Кіраўнаўска ў Львоў, дзе будзе зімаваць, уладкаваўшыся на дабрачынную працу ў дом састарэлых ці дзіцячы прытулак, а вясной зноў у дарогу да святых мясцін.

Паломнік апрануты ў джынсавы халат, які ўвесь у латках, на нагах сандалі, зробленыя з гумы ад кола аўтакара, у руках Біблія і кіек у выглядзе крыжа. За дзень пераадольвае 30 кіламетраў, харчуецца

тым, што даюць добрыя людзі, а прытулак знаходзіць таксама ў людзей, грамадскіх і рэлігійных арганізацыях.

У Вільні яго апякалі сябры ТБМ імя Ф. Скарыны віленскага краю, дапамаглі аформіць уваходную бясплатную візу ў Рэспубліку Беларусь, за што вельмі ўдзячны консулу пасольства Рэспублікі Беларусь сп. Бобаву, а таксама загадчыцы польскага дзіцячага садзіка ў Каралінішках сп. Вайсневіч Люцыі за харчаванне і начлегу.

Паломнік Дж. Ф. Уолтэр на розныя пытанні людзей дае грунтоўныя адказы, і многія здзіўляюцца яго арыгінальнасцю, яго філасофіяй, яго мудрасцю, на што ён дадае, што гэтыя веды ён атрымоўвае «зверху», ад Усявышняга.

У добры шлях, з Богам, паломнік Джордж Уолтэр!

Юры ГІЛЬ,
старшыня ТБМ
імя Ф. Скарыны
віленскага краю,
дэпутат Віленскага раёна.

НА ЗДЫМКУ: паломнік Джордж Фларыян УОЛТЭР ля Вострай Брамы ў Вільні ў жніўні 1998 года.

ПАМЯЦІ БРАТА

21 верасня памёр, а 22-га быў пахаваны на бліжэйшых ад Мінска татарскіх могілках у Смілавічах Якуб Адамавіч Якубоўскі, галоўны рэдактар квартальніка татараў на Беларусі "Байрам". Уся яго дзейнасць на карысць татарскага аграджэння была неадрыўная ад справы беларускага аграджэння.

Беларускае згуртаванне татараў-мусульман "Аль-Кітаб" і Мусульманскае рэлігійнае аб'яднанне ў Рэспубліцы Беларусь з вялікім сумам і жалем даводзяць да ведама нашых татараў-мусульман вестку аб смерці члена праўлення згуртавання "Аль-Кітаб", галоўнага рэдактара квартальніка "Байрам" Якуба Адамавіча Якубоўскага (Алейгі саям! Няхай Алах Усявышні будзе міласцівы да яго!).

Не стала выдатнага Чалавека з вялікай літары. Якуб Якубоўскі нарадзіўся 20 красавіка 1932 года ў вёсцы Камаі Пастаўскага раёна Віцебскай вобласці ў сям'і паважных і працавітых людзей. Яго бацькам быў Адам Мустафавіч, а маці — Раіса Хасенеўна Якубоўская.

У 1950 годзе, пасля заканчэння сярэдняй школы ў г. п. Відзы Браслаўскага раёна, Якуб Адамавіч пачаў працаваць настаўнікам пачатковай школы ў гэтым жа раёне. У 1955 годзе ён скончыў Мінскі настаўніцкі інстытут па спецыяльнасці гісторыя. Крыху пазней ён павысіў сваю гістарычную адукацыю, скончыўшы гістарычны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута. У 1962 годзе атрымаў вышэйшую адукацыю па спецыяльнасці географія ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце, а ў 1989-м — па спецыяльнасці беларуская мова і літаратура ў Мінскім педагагічным інстытуце. Працаваў у інстытуце глебазнаўства (1962—1967) і ў выдавецтве "Беларуская энцыклапедыя" імя Петруся Броўкі (з 1967 года), а таксама ў гадчыкам рэдакцыі географіі і геалогіі. Пры яго ўдзеле былі створаны наступныя энцыклапедычныя выданні: "Беларуская дычмыя выданні: "Беларуская энцыклапедыя" (у 12-Савецкая Энцыклапедыя" (у 2-амах), "Энцыклапедыя народы Беларусі" (у 5-ці тамах), "Беларуская ССР. Кароткая энцыклапедыя" (у 5-ці тамах, на беларускай і рускай мовах), аднатомнік "Прырода Беларусі", энцыклапедычныя даведнікі пра абласныя цэнтры, "Блакiтная кнiга Беларусі" ды iншыя. Шматгадовая праца Я. Якубоўскага адзначана трыма граматамі Вярхоўнага Савета БССР. За выданне 12-томнай "Беларускай Савецкай Энцыклапедыі" ў 1976 годзе яму было прысвоена званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР.

Чалавек энцыклапедычных ведаў — лiнгвiст, гiсторык, культуролог, географ, бiелаг, Я. Якубоўскі напрыканцы 80-х гадоў стаў ля вытокаў беларускага і татарскага аграджэння. Ён добра разумее, што без аграджэння беларусаў немагчыма вырашаць і праблемы беларускіх татараў. Якуб Якубоўскі ў 1991 годзе арганізаваў выпуск на беларускай мове першага друкаванага выдання беларускіх татараў — квартальнік "Байрам" і быў галоўным рэдактарам яго першых 27 нумароў. На працягу апошніх гадоў Якуб Адамавіч веў тытанічную працу па стварэнню унікальнай энцыклапедыі "Татары Беларусі, Літвы і Польшчы", склаў рэзэрв на 30 000 энцыклапедычных артыкулаў: прысвечана

ных разнастайным аспектам жыцця татараў-мусульман сярод прадстаўнікоў iншых культур і канфесій. Ён жа напісана і падрыхтавана да выдання каля 1 000 артыкулаў для будучай энцыклапедыі.

Цяжка пісаць пра Якуба Адамавіча ў мінулым часе. Ён быў душой татарскай супольнасці, яскравым прыкладам служэння свайму народу, сваёй Бацькаўшчыне — Беларусі. Сталі хрэстаматыімі словы Я. Якубоўскага: "Нас, татараў, разам з беларусамі 10 мільёнаў". Ён быў аўтарам звароту да супляменнікаў, усіх грамадзян Беларусі (май 1995 года), які падпісалі лепшыя прадстаўнікі татарскай інтэлігенцыі. Ён спадзяваўся, што на рэфэрэндуме татары Беларусі як старажылы, так і пазнейшыя пасяленцы выкажуцца за беларускую дзяржаўную мову без агаворак, бо далікатнасць, павага і шчырасць да народа, сярод якога жывуць татары, дзе нарадзіліся нашы дзеці, дзе вечным сном спачываюць нашы продкі, не даруюць нам здраду сваёй Бацькаўшчыне.

Якуб Якубоўскі любіў гаварыць: "Трэба працаваць так, быццам апошні дзень працеш. А жыць так, быццам будзеш жыць вечна". Ён прымаў удзел ва ўсіх мерапрыемствах, што праводзіліся беларусым згуртаваннем татараў-мусульман "Аль-Кітаб" разам з Мусульманскім рэлігійным аб'яднаннем у Рэспубліцы Беларусь: ведачынах, навуковых канферэнцыях, урачыстасцях з нагоды татарскіх і мусульманскіх святаў. Ён з'яўляецца стваральнікам гiмна татараў-мусульман Беларусі. У гэтым творы такія радкі: "Йшлі гады, і нашчадкі татараў мусульман беларускую мову з павагай прыдбалі. Але веру ў Алаха — свiячэнны Імам, мы да Суднага дня захаваем. Ля іляха іля Алаху. Мухамед расколюла". Ён свiята веру ў Алаха, прарокаў, анёлаў, у кнiгі, якія былі напісаны Усявышнім Алахам праз сваіх продкаў людзям, у Судны дзень, у прадвызначэнне Боскае. Якуб Адамавіч пачаў перакладаць свiяту кнiгу мусульман — Кур'ан на беларускую мову. Ён быў сапраўдным мусульманінам, пакінуў пасля сябе добрыя справы і выхаваных дзяцей. Дай, Алах, яму светлы Рай!

А. Александровіч, І. Александровіч, Р. Александровіч, І. Багданаў, І. Варановіч, І. Канапацкі, М. Канапацкі, А. Крыніцкі, А.-Б. Шабановіч, А. Усманава.

Наступны нумар квартальніка "Байрам" будзе прысвечаны светлай памяці яго галоўнага рэдактара. Гэта адзін са знакаў вялікай удзячнасці за яго неацэнную працу. Многія з вестаксама былі чытачамі "Байрама", некаторыя мелі ішчасце друкавацца ў ім. Просім тых, хто хоча надрукаваць у нашым часопісе слова пра Якуба Адамавіча Якубоўскага, дасылаць свае матэрыялы на адрас: **Канапацкі Ібрагім Барысавіч, 220131, г. Мінск, вул. Мірашнічэнкі, 51—312.**

НАШЫ СЛАВУТЫЯ ЗЕМЛЯКІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

пы ў Вільні і заснавальнікам першай у Беларусі медыцынскай акадэміі ў Гродне, з якім усё жыццё падтрымліваў дружбу і навуковыя сувязі.

У 1792 годзе Сапега пазнаёміўся са Станіславам Сташыцам (1755—1826), заснавальнікам Горнай школы ў Кельцах, на базе якой пазней была заснавана вядомая Кракаўская горная акадэмія. Абодва цікавіліся геалогіяй усходніх раёнаў Польшчы. Праз два гады яны накіроўваюцца ў Вену для удасканалення ведаў у галіне геалагічных навук, наведваюць Альпы, Апенінскі паўвостраў, Францыю. У 1797—1802 гадах Сапега самастойна даследуе геалогію Усходняй Польшчы, Вальні і Літвы, галоўным чынам, яго цікавіць мінералогія крышталічных парод. У выніку гэтых даследаванняў выдаў дзве кнігі па мінералогіі. У 1800 годзе па рэкамендацыі Сташыцы Сапега становіцца членам таварыства "сяброў навукі" ў Варшаве і займаецца стандартызацыяй мер і вагаў у Польшчы, Беларусі і Літве па ўзору метрычнай сістэмы Заходняй Еўропы. Публікуе на польскай і французскай мовах сваю работу "Параўнальная табліца новых французскіх і літоўскіх (польскіх) мер і ваг". Асобнымі выданнямі для масавага карыстання выходзяць яго табліцы пераводу мер і ваг, распаўсюджаных у Польшчы, Беларусі і Літве, у метрычныя, прынятыя ў Еўропе. Публікуе ў польскіх часопісах шэраг артыкулаў па геалогіі, географіі і этнаграфіі, выдае на польскай мове падручнік па неарганічнай хіміі.

У пачатку XIX стагоддзя Сапега ажыццяўляе працяглае падарожжа па Балканах уздоўж Адрыятычнага мора: наведваў Далмацыю (Харватыю), Боснію, Герцагавіну, Чарнагорыю і Албанію, якія знаходзіліся тады пад аўстрыйскім і турэцкім панаваннем, што было для яго небяспечна. Перасячы мяжу Італіі з Далмацыяй, далучанага нядаўна да Аўстрыі (1797), было не вельмі проста. Сапегу давялося звярнуцца па дапамогу да рускага консула ў Трыесте Мясісіна, і той суправаджаў падарожніка на судне да вострава Крк. А ў Дуброўніку яму давялося шукаць абароны ў рускага консула Фантона. У 1804 годзе на шляху з Італіі (Турын) у Францыю (Ліён) праз перавал Мон-Сені дапытлівы натураліст падняўся на найвышэйшыя вяршыні Альп і наведваў аб гэтым узыходжанні ў ліпені таго ж года на пасяджэнні Ліёнскай акадэміі навук, літаратуры і мастацтваў пад старшынствам свайго сябра Ж. Жылібера (рукапіс даклада захоўваецца ў архіве акадэміі). На Балканах Сапега наведваў практычна ўсе унікальныя аб'екты прыроды, праявіўшы цікавасць да рымскіх і славянскіх старажытнасцяў, да эканомікі і прамысловасці, фабрык і руднікоў. У Істрыі наведваў адзіныя ў Еўропе таго часу ртутныя руднікі, з рызыкай для жыцця спускаўся ў падземныя штольні. Наведваў мармуровыя камяляомні, дзе венецыянцы здабывалі мармур для абліцоўвання сваіх знакамітых каналаў. Даследаваў руіны Скардоні — старажытнай сталіцы рымскай правінцы Лібурніі. Вывучаў геалогію акваторыі

ВУЧОНЫ, ВАНДРОЎНІК, ПАЛІТЫК

Адрыятыкі, пераплываючы неаднаразова ў Італію і Грэцыю. Уражаны пра сваё падарожжа апублікаваў (Парыж, 1808) у выглядзе пісем да Жылібера ў Ліён. Гэта кніга з'яўляецца сапраўдным помнікам геаграфічнай літаратуры пачатку XIX стагоддзя.

Вярнуўся Сапега на радзіму (1806) з вялікімі калекцыямі праз Парыж, дзе стаў прыхільнікам Напалеона. У маі гэтага ж года наведваў таварыству "сяброў навукі" аб заканчэнні свайго падарожжа, а ў снежні зрабіў у Варшаве даклад. У студзені 1807 года ўдзельнічаў у арганізацыі прыезду Напалеона ў Варшаву, падрыхтаваўшы шматлікія мемарыялы аб стане краіны (па пытаннях палітыкі, культуры, эканомікі) і неўзабаве стаў бліжнім да акружэння імператара — быў уключаны ў ганаровую гвардыю Напалеона, узнагароджаны ордэнам Ганаровага легіёна і вышэйшым ордэнам Францыі "Залаты арло Ганаровага легіёна". У час знаходжання Напалеона ў Варшаве прачытаў даклад аб Балканах "Ад Афінаў да Ліёна", які ў галіне рэгіянальнай геалогіі стаў наватарскім. Ахвяраваўшы бібліятэцы "сяброў навукі" 5 тысяч кніг, Сапега праводзіць зіму 1807—1808 гадоў у Парыжы пры двары Напалеона, 28 верасня 1808 года ўдзельнічае ў яго Вялікай свiце пры сустрэцы з рускім імператарам Аляксандрам I у Эрфурце. Тут быў абраны ганаровым членам Акадэміі навук, быў таксама абраны членам навуковых таварыстваў у Турыне і Ліёне.

У 1809—1811 гадах Сапега праводзіць геалагічныя даследаванні ў Польшчы, падарожнічае па Галіцыі, рыхтуе да выдання свае дзёнікі "Падарожжа па славянскаму краю". Першая частка кнігі з апісаннем шляху ад Трыеста да Дуброўнікі (1802—1803) была выдадзена ў Вроцлаве ў 1811 годзе і перавыдадзена ў 1856-м. Другая частка кнігі (1803—1804) выйшла толькі ў 1983 годзе. Кніга падрабязна ас-

вятляе пытанні геалогіі і географіі, археалогіі і этнаграфіі, апісвае помнікі культуры. Сам факт апублікавання сваіх дзёнікаў Сапега тлумачыў так: "Для падарожніка злычынна не заўважаць звычайнаў народа і не апісваць іх".

Сапега ідэалізуе славянскі народ, уся кніга прасякнута духам сапраўднага славянафіла. У сувязі з гэтым цікавы наступны факт. У час падарожжа Сапегі па Балканах яго высочвалі аўстрыйскія агенты. Яны лічылі, што гэта "паездка" ажыццяўляецца па палітычных меркаваннях, і спрабавалі высветліць, на каго "працуе" беларускі магнат — на Расію ці Францыю. Французская папіцыя падазравала Сапегу ў сакрэтнай службе на карысць Расіі, а Талейран у перапісцы з Напалеонам ставіў у віну Сапегу яго непрыязнасць да французцаў. Польскія даследчыкі на гэты конт адназначнага адказу не даюць. Разам з тым, кнігі і навуковыя артыкулы Сапегі сведчаць аб яго патрыятызме і прыхільнасці да ўсіх славян як народаў-пабрацімаў. Ён падкрэсліваў блізкасць славянскіх народаў па мове і звычаях, а паўднёвых славян называў самым прыгожым, высакародным і ахайным народам Еўропы, адзначаў іх дружалюбнасць да адзінакроўнай Расіі — адзінай у той час славянскай дзяржавы.

Восенню 1812 года ў сутыкненні з дзіком на паляванні ў Белавежскай пушчы Аляксандр Сапега атрымаў сур'язную траўму, развілася гангрэна, і 8 верасня ён памірае ў Дзяржчыне пад Зэльвай — маёнтку Францішка Сапегі, генерала літоўскай артылерыі, і там жа быў пахаваны. Праз 9 год, 25 верасня 1821, года яго цела было эксгумавана і перавезена ў Вішніцы для пахавання ў сямейным склепе. Пасля смерці А. Сапегі застаўся невыдадзеным рукапіс "Аб звычаях і літаратуры славянскай"...

Валерый ЯРМОЛЕНКА, доктар географічных навук.

ПАДАРОЖЖА АЛЯКСАНДРА САПЕГІ (1802—1804 гг.)

Калі будзе здадзены ў эксплуатацыю новы дом у цэнтры Слаўгарада, навасеіламі стануць 100 сем'яў. Паскорыць ход работ слаўгарадцам памагаюць будаўнікі з Полацка. Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

МАСТАКУ І ГРАМАДСКАМУ ДЗЕЯЧУ ВЯЧКУ ЦЕЛЕШУ — 60

ШАНОЎНЫ Ў РЫЗЕ БЕЛАРУС

Два дзесяцігоддзі назад старажытная Ліда рыхталася да свайго 600-гадовага юбілею. Клопаты з гэтай нагоды былі і ў журналістаў аб'яднанай газеты "Уперад", рэдактарам якой я быў тады. Мы хацелі як мага лепш паказаць на старонках выдання мінулае Ліды, яе гісторыю. Бо разумелі: не аднымі рапартамі, абавязальствамі ды працэнтамі трэба "карміць" чытача. І пэўную дапамогу творчому калектыву аказаў у той час мастак з Рыгі Вячка Целеш, чалавек, які нарадзіўся і вырас пад Ваўкавыскам. На маю просьбу Вячаслаў Міхайлавіч даслаў у рэдакцыю некалькі старых паштовак з відам нашага горада і захапляючы да іх артыкул. Той нумар газеты з гэтымі матэрыяламі і сёння захоўваецца чытачамі-краснаўцамі.

А неўзабаве ў Лідзе адбылася мая сустрэча з шаноўным Вячкам і больш грунтоўнае знаёмства. Госьць прапанаваў рэдакцыю новы змястоўны матэрыял. Так я дазнаўся пра хобі земляка — калекцыяніраванне паштовак. І, вядома ж, пра яго творчасць як мастака. А вялікая прага да малявання ў яго выявілася яшчэ ў школьныя гады, калі хлопец вучыўся ў Краснасельскай школе. Затым былі мастацкая студыя А. Петэрса ў Рызе, падрыхтоўчыя курсы ў Латвійскай акадэміі мастацтваў і нарэшце сама акадэмія. Пасля атрымання дыплама мала-

ды мастак паступова рос і фарміраваўся як творца, радуючы прыхільнікаў і аматараў прыгожых. Аб гэтым сведчылі яго праца ў санаторыі "Тэрвет", што знаходзіцца ў жывапісным куточку Земгаліі, і наладжаная там першая персанальная выстава. У Тэрвет, потым у горадзе Добеле адбыліся чарговыя выставы мастака. А зараз яго творы вядомыя на шматлікіх вернісажах у Латвіі і Беларусі, у Літве і ў Эстоніі, Фінляндыі і Швецыі, ЗША і Канадзе... Дарэчы, выкананыя на высокім мастацкім узроўні пейзажы і нацюрморты, партрэты і эксплібаты В. Целеша захоўваюцца ў зборах многіх краін.

У творчасці мастака адчуваецца дабратворны ўплыў лепшых традыцый латышкага і беларускага жывапісу. Працы прыцягваюць гледача жыццёвай рэальнасцю, матэрыяльнасцю рэчаў і танальнай разнастайнасцю навакольнага свету. А яго партрэты, што створаны майстрам! Здаецца, назаўжды застануцца ў памяці гледача славытых людзей Беларусі Францішка Скарыны, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, іншых знакамітых дзеячў.

Вячка Целеш шмат зрабіў і робіць для актыўнай працы, так бы мовіць, калег па творчаму цэху. З яго лёгкай рукі ў пачатку 1991 года было ўтворана аб'яднанне мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар". І з той пары Вячаслаў Міхайлавіч узначальвае гэтую суполку. Разам з сваімі вернымі памочнікамі ладзіць выставы, агульныя і персанальныя, арганізуе работу секцый, словам, спрыяе творчым удачам і самавыяўленню іншых. Аб аўтарытэце аб'яднання можна меркаваць па такому факту. У агульную сям'ю творцаў уступілі не толькі мастакі прыбалтыйскіх дзяржаў, а і краін з процілеглага боку Балтыкі, як напрыклад, Ян Кузьміцкі са Швецыі, ураджэнец Шчучыншчыны.

Колькі слоў аб цікавай і багатай калекцыі старых паштовак спадара Вячкі. Па-першае, яны ахопліваюць немалы адрэзак часу: канец XIX — пачатак XX стагоддзяў. Па-другое, бадай, няма такога горада ў Беларусі, з фотаздымкамі якога ў В. Целеша не было б паштовак, у чым я перакананы, наведваючы ў пачатку 80-х гадоў гэцінну квэртэру Вячаслава Міхайлавіча. У гэтых у яго былі тады разам са мною літаратар-даследчык Ула-

дзімір Сакалоўскі, наш гродзенскі зямляк. Зацікаўленая гаворка ішла пра агульныя знаёмыя, навінкі літаратуры і мастацтва і г. д. Неўпрыкмет ляцеў час. І раптам гаспадар заўважыў, што пастаўленая на стол бутэлка з мужчынскім напоем апаражняецца зусім павольна і можа застацца да дна не запатрабаванай. Тады В. Целеш прымяніў арыгінальны спосаб павышэння застольнай актыўнасці. Да нас былі звернуты такія пытанні: "А вы бачылі фотаздымак першага ўрада БНР?", "А даводзілася вам бачыць дзяржаўны герб БНР?". Вядома ж, мы не бачылі такіх здымкаў. Каб пазнаёміцца з імі на паштоўках, вымушаны былі брацца за чаркі з пітвам. Дарэчы, на аснове згаданай калекцыі мастак выдаў у 1984 годзе ў выдавецтве "Беларусь" арыгінальную кнігу "Мінск на старых паштоўках". Падрыхтавана яшчэ адна кніга, ды ў наш час ёй вельмі складана пабачыць свет.

Прыемна ўсведамляць, што, нягледзячы на розныя цяжкасці, Вячка Целеш поўны творчых задум і аптымізму. Ён многа працуе як мастак і грамадскі дзеяч. Вось ужо чатыры гады дзейнічае ў Рызе беларуская

школа. Бадай, адзіная ў замежжы, калі ўсе заняты вядуцца на беларускай мове. Стварылі школу Вячаслаў Міхайлавіч і яго папечнікі. Да месца будзе заўважыць, што наш зямляк з'яўляецца адным з заснавальнікаў і кіраўніком беларускага культурнага таварыства "Світанак", а ў створанай пры ім дзіцячай мастацкай студыі "Вясёлка" перадае юным суродзічам сакрэты малявання і жывапісу.

Вячка Целеш добра валодае латышкай і беларускай мовамі, шануе і прапагандуе мастацтва і традыцыі народаў-суседзяў. Таму адчувае разуменне і падтрымку ўладаў гэтых краін. Яшчэ ў савецкія часы кіраўнікі Рыгі выдзелілі мастаку памяшканне пад майстэрню. А год назад сям суседняй дзяржавы на даў В. Целешу годнае ганаровае грамадзяніна "За асабістыя заслугі перад Латвіяй". Што і кажаць, пачасная ацэнка!

У канцы верасня спадару Вячку споўнілася 60 гадоў. Упэўнены, што юбілей мастака і дзеяча нацыянальнага адраджэння разам з беларусамі Рыгі адзначалі іх латышскія сябры. Гэта ж, як В. Целеш ушаноўвае нашых латвійскіх сяброў. Заадно заўважу: добрыя справы Вячаслава Міхайлавіча цэняць і помняць на яго роднай зямлі. І з нагоды ўгодкаў юбіляра гэты артыкул заканчваю папулярнымі на Гродзеншчыне словамі-пажаннямі: "Многае лета!" — "Сто лет!"

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

ВАСІЛЬ БЫКАЎ ПРА ВАСІЛЯ БЫКАВА

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

— Мне 41 год. Чаму стаў урачом-неўрапатолагам?.. Увогуле ў дзяцінстве я больш за ўсё любіў маляваць. У гэтым мы з бацькам падобныя. Мама, помню, збірапа ўсе мае малюнкi, захоўвала, а калі бацька вяртаўся з камандзіровак, паказвала яму. Бацька, дарэчы, вельмі падтрымліваў гэты мой занятак, можа таму, што сам заўсёды цягнуўся да жывапісу. Ён да гэтай пары малюе, нават маслам спрабаваў пісаць, а ў юныя гады, па-мойму, вучыўся ў мастацкай школе. Усе яго рукапісы запоўнены малюнкамі.

Калі пасля школы мне давялося выбіраць інстытут, бацька хацеў, каб я пайшоў па мастацкай частцы, і загарэўся дапамагчы мне ў гэтым. Але я, магчыма, інтуітыўна, прадбачыў, што маляванне добрае як хобі. Усё-такі мяне больш цягнула да біялогіі, прыродазнаўчых навук. А дружба бацькі з Уладзімірам Калкуном, вядомым у горадзе неўрапатолагам, які валодаў гіпнозам, мае зносіны з ім (ён быў тады заўдлым рыбаком), неяк непрыкметна захапілі мяне, і я выбраў "мед". Спрацацца бацька не стаў. Ён увогуле чалавек лаяльны і цярплівы да якіх бы там ні было праяў іншых людзей. Цярпець не можа канфліктаў.

У школе я, здаралася, хуліганіў. Але ён ніколі не ўмешваўся ні ў мае школьныя справы, ні ў інстытуцыя.

— А кім была ваша мама?

— Яна выкладала рускую мову і літаратуру. І была вельмі дзейнай у тым, што тычылася сям'і, наладжвання быту. Гэта па яе ініцыятыве, да немаловага засмучэння бацькі, брат пайшоў у ваеннае вучылішча. Цяпер ён ужо на пенсіі, дэмабілізаваўся ў чыне палкоўніка, жыве ў Мінску. У яго ёсць сын. У мяне двое, абодва школьнікі, і малодшага жонка назвала Васілём.

— Так што ў вашай сям'і гэта ўжо традыцыя...

— Дарэчы, у вёсцы Бычкі Ушацкага раёна, адкуль родам бацька, многа Быкавых, ёсць сярод іх і Васілі.

— Вы там часта бывалі?

— У дзяцінстве — так. А апошні раз гэціў за год да смерці бабулі, яна тады была даволі сталага веку, але дацягнула да дзевяноста гадоў. Цяпер там засталіся толькі дзядзька і цётка. У іх летась адпачываў на канікулах мой старэйшы сын. Гэта незвычайнае месца. Найпрыгажэйшае возера, над ім — крутыя схілы, парослыя лесам, вялікія валуны. А якія там захады сонца!.. У кагосьці з даследчыкаў творчасці Быкава я нават вычытаў, што нібыта гэтыя маляўнічыя ўзгоркі і азёры, сярод якіх раскінулася вёска, і зрабілі бацьку пісьменнікам. Шчыра кажучы, у тых мясцінах увогуле многа арыгінальных людзей. Паляўнічыя, якія блукаюць па лясах, па гушчарах, а потым раскажваюць захапляючыя гісторыі. Рыбаловы — супер!

Пчалары — фанатыкі. Усякі ўмельцы. Кожны нечым вызначаўся, нечага дабіваўся.

— У вас ёсць усе кнігі бацькі? Вы іх чыталі? Што-небудзь новае даведаліся ў іх пра бацьку?

— Кнігі ёсць не ўсе, але большасць, ва ўсякім выпадку ўсе зборы твораў і тое, што выдадзена за рубяжом. У асноўным ён сам іх прыносіў, прывозіў, прысылаў. Калі выходзілі першыя кнігі, я быў яшчэ занадта малы. Потым, калі вучыўся ў малодшых класах, мне больш цікава было Фенімора Купера чытаць. Крыху пазней я дзеля цікавасці пачытаў "Альпійскую баладу", "Трэцюю ракету", але нейкага моцнага ўражання яны не зрабілі, хацелася больш кароткага і энергічнага стылю. Мы тады захапіліся Хемінгуэем, Сэлінджэрам, Хейлі. Да таго ж мяне моцна захапілі акеаналогія, тайны мора, я зачытваўся кнігамі Кусто.

А непрыемнасці і нягоды, аб якіх пісаў бацька, былі цяжкімі для ўспрыняцця і, відаць, яшчэ не па ўзросту. "Знак бяды" мне больш спадабаўся, напэўна, таму, што бацькоўская вёска пазнавальная, што гэта аўтабіяграфічна. Нядаўна бацька ўпершыню расказаў, як родны яго дзядзька (вёска ж іх апынулася на мяжы паміж Польшчай і Савецкай Беларуссю) застаўся на польскай тэрыторыі, а яны — на беларускай. Толькі кусты іх і падзялялі. Адтуль, бывала, крычаць: "Гэй, Мікола, як ты там?.." А нашы ў адказ маўчаць: ім перакрывацца не дазвалялася.

Вядома, падрабязнасці і псіхалогія вясковага жыцця, партызанскага, ваеннага — гэта тое, што бацька перажыў сам.

А вось ужо пасля фільма "Узыходжанне", знятага па "Сотнікаву", мне зноў захацелася яго перачытаць...

Увогуле кнігі, якія былі дома, чыталі ў апошняю чаргу. Спачатку праглыналі тыя, што бралі ў сяброў, у бібліятэцы.

— Даўно вы сустракаліся апошні раз?

— У чэрвені бацька быў у Гродне, зірнуў на пару дзён перад ад'ездам у Фінляндыю. Прагуляўся па гораду, адзначыў, што Гродна прыходзіць у заняпад, што раней горад быў больш утульны, чысцейшы. Сустрэў на вуліцы старога прыяцеля, пагаварылі, але той яго, здаецца, не пазнаў. Такое са старымі здараецца...

Званіў з Фінляндыі, потым я званіў яму, мусіць, гэта дорага, я яшчэ не даведваўся...

Жыве бацька ў прыгарадзе Хельсінкі, даволі сціпла — аднапакаёвая кватэра, але ён чалавек некапрызны. Адпачывае, працуе, нешта піша. Скардзіцца, што вельмі перакаджае моўны бар'ер, англійскай ён не ведае, таму дапамагаюць у размовах рускія, якія там жывуць. Скажаў, што пасля таго, як адсталі карэспандэнты, добра папрацаваў. Але мне здаецца, што доўга ён на фінскай зямлі не прабудзе...

— Вам перашкаджае ці дапамагае вядомасць бацькі?

— Калі я быў маленькім, вядомасць у яго

была толькі гарадская. Потым, наколькі быў вельмі нясмелым, я саромеўся бацькоўскай вядомасці, чакаў нейкіх ускладненняў, падвохаў, мне лягчэй было, калі не ведалі, чый я сын. Нейкай практычнай карысці з гэтага я, відаць, не атрымаў. Да гэтай пары бянтэжыцца, калі мяне прадстаўляюць як сына Быкава.

Хаця пісьменнікі цяпер не ў модзе. Іншая справа — зоркі эстрады, палітыкі. Але ўдзел бацькі ў палітыцы прыносіў яму вялікія непрыемнасці. Ды і вядомы ён апошнім часам больш як апазіцыянер, чым як пісьменнік.

— Вам не хацелася калі-небудзь стаць не менш вядомым, чым бацька? Не даймаў такі комплекс?

— Не, дабівацца вядомасці не хацелася. Мясце больш прыцягвала невядомасць, магчымаць спакойна займацца сваёй справай, знаходзіць час для рыбнай лоўлі, малявання. Нават лішняя тэлефонная званкі мне перашкаджаюць.

А поспех, ён жа заўсёды звязаны з абавязкамі, з далейшай расплатай у выглядзе наведвальнікаў, званкоў, просьб, абяцанняў...

— Але ў вашай рабоце ўсяму гэтаму таксама ёсць месца... Тым больш што ў неўралогію паступаюць дзеці з такімі сур'ёзнымі дыягназамі, як эпілепсія, энцефаліт... Цяжка?

— Так, усе гэтыя хваробы і нервовыя стрэсы ў дзяцей звязаны з вялікімі непрыемнасцямі, у асноўным сямейнымі. І праца наша часта бывае няўдзячнай, таму што мы лечым вынікі, але не можам ліквідаваць прычыны, якія правакуюць хваробу. Непрыемна і тое, што ўрач у стане ўдзяліць хвораму толькі некалькіх мінут, а ўвесь астатні час аднімае пісаніна. Мы вядзем дзённікі, гісторыі хваробы, робім выпіскі, даведкі, выпісваем рэцэпты, падлічваем паказчыкі.

А лечым... мізэрным наборам прэпаратаў. Новых, распрацаваных за рубяжом няма, нават мінімуму. Няма і выбару айчынных. Адзін сасудзісты прэпарат, адзін неадропны і адзін процісугаргавы — на ўсе выпадкі жыцця.

— Вы не сталі для бацькі сямейным урачом?

— О, тут ён вялікі кансерватар, і сам ведае, як сябе лячыць. Адае перавагу айчынным аспірыну. Аднойчы папрасіў было мяне дастаць яму дэфіцытнае лякарства ад астмы, але пакуль я шукаў, ён знайшоў яго сам.

— А вашы хлопчыкі чыталі што-небудзь з кнігі Быкава? Ім прыемна, што дзед — вядомы пісьменнік?

— Яны заняты тэлевізарам, камп'ютэрам, з якім не параўнаецца ніякая кніга. Ды і падзей у іх больш, чым у нас, ім пакуль проста не да таго. А мы не прымушам. Думаю, калі-небудзь яны самі захоўваюць

прачытаць гэтыя кнігі. А пакуль ім больш цікавы жыццё дзед. Хлопчыкі любяць бываць у яго ў Мінску, дзед водзіць іх па гораду, робіць падарункі.

— На якой мове вы размаўляеце з бацькам і ў сям'і?

— Разы два на год бацька прыязджае ў Гродна, я, бываючы ў Мінску, спыняюся ў яго. А між сустрэчамі перазвоньваемся.

— У часы майго дзяцінства ў Гродне ўсе гаварылі па-руску. І ў нашай сям'і таксама. А выязджаючы летам у вёску, мы слухалі і пераймалі сакавітую, "смачную" беларускую мову, але, шчыра кажучы, лексікон там быў не такі багаты, як у Караткевіча. Бацька не настойваў, каб мы гаварылі па-беларуску. Але калі ён ці хто-небудзь з гасцей гавораць па-беларуску, я магу падтрымаць гутарку. Часам з дзецьмі спрабуем гаварыць па-беларуску, але лягчэй і больш свабодна гэта атрымліваецца ў вёсцы.

— Якія эпізоды з сумеснага жыцця з бацькам вам асабліва памятныя?

— На старой кватэры па вуліцы Кашавага ў бацькі быў кабінет, поўны кніг, часопісаў, там стаяла пішучая машынка, на якой ён ступаў за поўнач, і вялікая канапа. Мы з братам пастаянна хацелі туды папасці, там так утульна было пасядзець, пачытаць. А там яшчэ былі вялікі акварыум і клетка з птушкамі.

Як ужо бацька ўмудраўся, не ведаю, але, бываючы ў Маскве (звычайна ён ездзіў у рэдакцыі часопісаў), абавязкова прывозіў адтуль у спойку якіх-небудзь незвычайных рыбак.

Помню, пайшлі з ім на рыбалку, я яшчэ дашкольнікам быў, да вусця Ласасянкі, ля ўпадзення яе ў Нёман. Дзве гадзіны там пратарчалі і злавалі адну калючку. Ужо пазней я зразумеў, што для бацькі гэта зусім не рыбалка была, а магчымаць адпачыць ад мітусні, падумаць. Яму не хапала адзіноці і спакою, а працаваць бацька любіў у гадзіны, калі мы адсутнічалі дома.

... Мой субяседак у адрозненне ад старэйшага брата знешне не падобны на бацьку. Але, апрача ціхай страсці да малявання, атрымаў у спадчыну ад яго почырк, а значыць, калі верыць графологам, і характар. Найбольш падобнай рысай, што аб'ядноўвае яго з бацькам, урач Васіль Быкаў лічыць мяккасць і зноў звяртаецца да дзяцінства: "Мы носімся з братам па пакоях, усё дагары нагамі. Маці крычыць, выгаворвае, карае. Бацька — ніколі!"

З гадамі старэйшы Быкаў стаў часцей даваць сыну жыццёвыя парады, а ў апошні свой прыезд заўважыў, што галоўнае ў жыцці — каб была прыстойная сям'я, а ў ёй — прыстойныя людзі.

Тэцыяна НІКІЦІНА.

("Народная газета", 28 жніўня 1998 года).

ПАЎНОЧНЫЯ АФІНЫ

ВУЧОНЫЯ З'ЕХАЛІСЯ
Ў РАКАЎ

Несумненна, у параўнанні з міцкевічаўскімі юбілейнымі ўрачыстасцямі, якія нядаўна прайшлі ў нашай рэспубліцы, Ракаўскія чытанні выглядалі нашмат больш сціплымі. Але і для старажытнага мястэчка, і для ўсёй Валожыншчыны яны з'явіліся падзеяй надта прыкметнай.

Вось ужо другі раз як вынік грамадскай ініцыятывы пры падтрымцы мясцовых сельсаветаў і раённых уладаў (на гэты раз шчыра польскай культуры, Інстытуту польскай культуры, Ракаўскаму сырзаводу, калгасам «Ракаўскі» і «Праца») у Ракаве, у памяшканні сярэдняй школы, прайшла міжнародная навуковая канферэнцыя. Сёлета назва яе гучала так: «Ракаўскія Паўночныя Афіны: Мар'ян Здзяхоўскі, Эліза Ажэшка і праблемы культурных кантрактаў народаў Цэнтральна-Усходняй Еўропы». Чаму ў тэматыцы чытанняў з'явілася прозвішча выдатнай польскай пісьменніцы, дарэчы, ураджэнкі і жыхаркі Беларусі? А справа ў тым, што роўна дзевяноста гадоў таму, у жніўні 1908 года, яна з Гродна прыязджала ў Ракаў па запрашэнню братаў Здзяхоўскіх, Мар'яна і Казіміра, карэнных ракаўцаў. Тыя чатыры дні, што правяла пісьменніца сярод цікавых людзей у гасцінным доме на беразе хуткапыльнай Іспачы, яна пазней назвала «залатымі хвілінамі», якія падарвала ёй жыццё. Менавіта яна ахрысціла Ракаў Паўночнымі Афінамі — за яго тагачасную культурную атмасферу, што тварылася найперш навуковай і творчай працай братаў Здзяхоўскіх (як, вяршы, сёння — братаў Янушкевічаў). Сапраўды, у Ракаў да раманіста Казіміра (яго творы высока цаніла Ажэшка) і літаратуразнаўца, філосафа, тэолага, прафесара Ягелонскага (Кракаў), а затым Віленскага ўніверсітэтаў Мар'яна Здзяхоўскага часта завіталі вядомыя вучоныя, пісьменнікі, дзеячы культуры, сюды ішлі лісты з усёй Еўропы ад выдатных людзей. У прыватнасці, на адрас «Мінская губерня, пошта Ракаў, памешчыку Мар'яну Здзяхоўскаму» прыходзілі лісты ад самога Льва Талстога, з якім ракаўскі мысліцель быў асабіста знаёмы (наведаў Ясную Палану; Л. Талстой нават напісаў да адной з кніг М. Здзяхоўскага прадмову).

Пра гэта і пра многае іншае гаварылася на Ракаўскіх чытаннях. Шмат што прысутныя на чытаннях успрымалі як адкрыццё. Своеасаблівае адкрыццё духоўных радзіншчых роднага краю, яго гісторыі, культуры. І не толь-

кі старшакласнікі Ракаўскай СШ, якой, дарэчы, сёлета споўнілася 135 гадоў, не толькі настаўнікі і калгаснікі Ракава і Ракаўшчыны, але і ўсе ўдзельнікі і госці навуковых чытанняў: вядомая англійская паэтка і перакладчыца беларускай літаратуры Вера Рыч, польскі паэт-перакладчык Чэслаў Сеньох, паэт і прафесар з Мінска Алег Лойка, прарэктар Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта Мікола Воінаў, дацэнт Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта Геннадзь Праневіч і інш. Прычым, словы здзіўлення і захаплення выказвалі не толькі моваю прозы, але і паэзіі. Свае вершы пра Ракаў прачыталі Алег Лойка і — экспромт-акраверш на англійскай мове — Вера Рыч...

А адкрываць было што, захапляцца было чым. Вядомы літаратуразнавец з Польшчы прафесар Базыль Белаказовіч прааналізаваў арыгінальныя меркаванні М. Здзяхоўскага пра байранізм А. Міцкевіча і А. Пушкіна, прафесар Уладзімір Конан спыніўся на кніжцы Здзяхоўскага пра У. Сыракомлю і ацэнцы яе пра У. Самойла, аўтар гэтых радкоў засяродзіў увагу на ўкладзе Здзяхоўскага ў еўрапейскае славяназнаўства і кампаратывістыку. Прэзідэнт Беларускай акадэміі выяўленчага мастацтва Фелікс Янушкевіч разважаў пра сучасную культурную сітуацыю Ракава і беларускіх мястэчак увогуле. Дацэнт Таццяна Кабржыцкая расказала пра сувязі Здзяхоўскага з Украінай і ўкраінскай культурай, кандыдат філалагічных навук Язэп Янушкевіч — пра Ракаў часоў Здзяхоўскіх, кандыдат гістарычных навук Эдвар Зайкоўскі — пра этнічную гісторыю Ракаўшчыны. Выпускнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта паланіст Пятро Рагойша падрабязна распавёў пра саму гісторыю прыезду Элізы Ажэшка на ракаўскую зямлю... З не меншай цікавасцю былі выслуханы выступленні старшыні райвыканкома, старшыні Аргкамітэта сёлетніх Ракаўскіх чытанняў Валяціна Малішэўскага пра гераічнае мінулае і сённяшняе дасягненні працоўных Валожыншчыны, а таксама дырэктара Ракаўскай СШ Ніны Каваленка пра 135-гадовую гісторыю гэтай сельскай навучальнай установы.

Завяршальным момантам Ракаўскіх чытанняў з'явілася адкрыццё мемарыяльнай дошкі на будынку сельскага клуба (на тым месцы капісьці стаяў дом Здзяхоўскіх) у гонар прыезду Элізы Ажэшка ў Ракаў.

Вячаслаў РАГОЙША.
("Звезда").

НА ШТО ЗДОЛЬНАЕ
МАСТАЦТВА МАЛАДЫХ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

работы ў галіне жывапісу, графікі, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і пры гэтым не эпаціравала глядача. А некаторыя авангардныя праекты выглядалі ў зале даволі адзінока. Таму і інсталіяцыя «Асобы», створаная Ігарам Шчолакавым, разумення сярод кіраўніцтва Палаца мастацтва не выклікала (праўда, аўтар атрымаў другую прэмію). Праект быў перапынены. Цэлафанавыя пакеты, плёнка, якія ёсць аснова кампазіцый, пад уздзеяннем часу, ветру змяняюцца, губляюць свой першапачатковы выгляд.

жае, яркае, чым на гэтай. А яна, мяркуючы па словах арганізатараў, не прымусяць чакаць сябе дзесьць гадоў, а пройдзе праз гады два.

І яшчэ ёсць адзін аспект гэтага пытання — адукацыйны. Канешне, калі ты не мастак, табе не дапаможа ніякае вучэнне. Аднак адукацыя для людзей з іскрай Божай можа адкрыць шмат новага. Сёння ж у Беларускай акадэміі мастацтваў ёсць некаторае несупадзенне сістэмы адукацыі ў ёй і патрэб студэнтаў. Па словах аднаго з самых вядомых беларускіх скульптараў і, дарэчы, выкладчыка акадэміі Уладзіміра Слабодчыкава, ёсць выпадкі, калі тапенавітыя студэнты пакідаюць акадэмію, бо не прымаюць яе праграму навучання. «Тут, — падкрэсліў У. Слабодчыкаў, — узнікае пытанне пра іншую навучальную ўстанову, альтэрнатыўную акадэміі, якой, зразумела, уласцівая свая асаблівае сістэма адукацыі».

Цяпер пра вынікі конкурсу. Прэміі, гваздзікі, цукеркі «Птушынае малако» ўручалі на намінацыях «Авангарднае мастацтва», «Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва», «Графіка», «Жывапіс». Былі таксама спецыяльныя прызы. Першую прэмію (5 мільёнаў рублёў) атрымаў за скульптуру Юрый Анушка, за графічныя работы — Валерыя Маляўкіна. Сярод авангардных работ вылучылі карціны Жанны Грак, сярод дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва — Ірыны Каваленка.

Была яшчэ намінацыя «Самы малады ўдзельнік выставы». Галоўны прыз атрымала чатырнаццацігадовая мінчанка Дзіяна Прыхадзюска.

Наша газета пісала пра выхад кніжкі з ілюстрацыямі маленькай мастачкі, якія яна рабіла, калі ёй было 9 гадоў. Цяпер дзяўчынка ўдзельнічала ў рэспубліканскай выставе.

Гран-пры выставы атрымаў мастак з Оршы (выпускнік Віцебскага тэхналагічнага інстытута) Анатоль Жураўлёў за работу «Мадэль гульні I» і «II».

Дарэчы, хоць выстава і была рэспубліканскай, але, як заўсёды, большасць работ на ёй належала мінчанам. Анатоль Жураўлёў на гэты конт і на-конт выставы сказаў наступныя, здаецца, вельмі слушныя словы: «Па ўсёй Беларусі ёсць шмат добрых мастакоў, якія не маюць магчымасці выстаўляцца. Зямля — шар. І справа не ў тым, адкуль мастак, а ў тым, ці ёсць мастак. І вельмі добра, што сённяшняя выстава сабрала разам непадобных мастакоў, дала ім шанц паказаць свае самыя розныя творы».

У хуткім часе выйдзе каталог выставы. Такім чынам, яна працягваецца.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: работы А. ЖУРАЎЛЁВА «Мадэль гульні»; ВАСІЛЬЕВА «Вольга»; А. ЦИМОШЧАНКІ «Матылі».

Геннадзь АЎЛАСЕНКА

Так вясной
гамоняць травы
пад нагамі,
каб пад восень
ціха скласіцца ў стагі...
Так і мы...
Мы ўсе прыкуты
ланцугамі
да цябе,
наш край гаротны,
дарагі!
Сэрца сціснула,
нібыта абцугамі,
ад надзеі,
жалю,
болю
і тугі...
Ланцугамі
мы прыкуты,
ланцугамі...
Не здымай жа,
Божа,
нашы ланцугі!

Рэчка весела імчыць
між берагамі...
Ну а ўбок!
Не дазваляюць
берагі...
Ланцугамі
мы прыкуты,
ланцугамі
да цябе,
наш край родны,
дарагі!
Войны
чорнымі
злавеснымі плугамі
колькі раз
твае разворвалі лугі...
Ну а з тых,
хто быў прыкуты ланцугамі,
гінуў кожны,
то чацвёрты,
то другі...

ГРОДЗЕНСКИ ЗАПАРК

У ЦАРСТВЕ ЖЫВЁЛ

Леў часта рыкае. Яго зычны голас чуваць над усім запаркам. На волі, пачуўшы яго, усе жывёлы дрыжэлі б і ўцякалі куды вочы глядзяць. А тут ім хоць бы што: прывыклі. Гэтым разам і леў, і львіца, размораныя гарачым сонцам, выцягнуўшыся на ўвесь рост, мірна драмалі, быццам хацелі засведчыць наведвальнікам свой міралюбівы характар. А людзей, асабліва дзяцей, каля клетак драпежнікаў заўсёды шмат. Львы, тыгры, пума, пантэра...

Дзе яшчэ іх убачыш, акрамя Гродзенскага запарка. Ён адзіны ў Беларусі, дзе можна пазнаёміцца з прадстаўнікамі жывёльнага свету ўсіх кантынентаў планеты. Тут іх 314 відаў, амаль 3 700 асобін.

Каго толькі няма! Слон, бізон, высакародныя алені, чырвоны воўк, таджыкскі вінтарогі алень, зебры, зубр, мядзведзь, поні, бабры, малпы, змеі, розныя птушкі — ад вялізнага сіпа белагалавага да маленечкіх калібры...

Плошча запарка невялікая, усяго каля трох з паловай гектараў. Цеснавата. Але жывёлы адчуваюць сябе добра. Пра гэта сведчыць і тое, што большасць з іх размнажаецца. За апошнія гады ў няволі нарадзіліся дзесяткі малышоў, прыплод далі муфлонны, які, маралы, алені, ялоты, шыншылы, манакі, паўночныя алені і іншыя.

Летась запарк адзначыў сваё сямідзесяцігоддзе. За гэты час ён перажыў нямала бяды і радасці. Падчас вайны гітлераўцы амаль што знішчылі яго, жывёл вывезлі ў Германію. Але неўзабаве пасля вызвалення горада запарк пачаў дзейнічаць. Сёння ён — салідная навукова-асветная ўстанова. Загадчыца сектара Надзея Герасічук расказвае:

— Штогод запарк наведвае прыкладна трыста тысяч чалавек. Яны не толькі любуюцца жывёламі, але і пазнаюць іх разнастайнасць, набываюць веды пра іх, пра іх жыццё. У людзей выхоўваецца любоў да прыроды.

Прапаганда прыродазнаўчых ведаў цесна звязана з задачамі аховы прыроды, якія ажыццяўляюцца ў рэспубліцы. Праводзяцца экскурсіі, чытаюцца лекцыі на тэмы: "Запаведнікі Беларусі", "Ахова жывёльнага свету", "Чырвоная кніга", "Птушкі — нашы сябры", "Звяры і птушкі роднага краю" і

іншыя. З групай жывёл работнікі запарка выязджалі ў гарады і вялікія вёскі вобласці.

Запарк выконвае ролю вучэбнага цэнтра школ горада. У ім праводзяцца некаторыя ўрокі. Школы заказваюць лекцыі на ўрокі заалогіі, прыродазнаўства, на пазакласныя гадзіны па распрацаванай у запарку тэматыцы.

Вельмі разнастайная работа запарка. У ім наладжваюцца розныя мерапрыемствы. На свята, прысвечанае Міжнароднаму дню аховы навакольнага асяроддзя, збіраецца шмат народу, прыходзяць цэлымі сем'ямі. Людзі ахвотна ўдзельнічаюць у розных конкурсах, у віктарыне "Поле цудаў", слухаюць гутаркі, знаёмяцца з жывёламі, малыя катаюцца на поні.

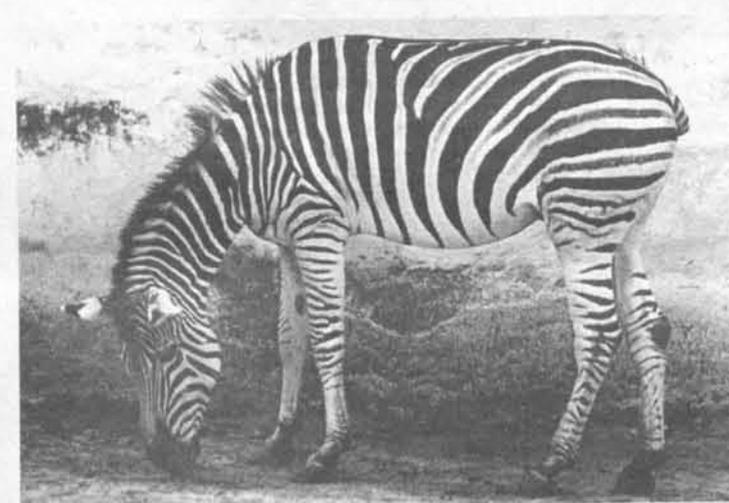
У гуртку юных натуралістаў шмат хлопчыкаў і дзяўчынак. Яны паглыблена вывучаюць жывёльны свет. Для іх наладжваюцца экскурсіі ў выдатныя мясціны Беларусі, у прыватнасці, у Белавежскую пушчу, у Цэнтральны батанічны сад у Мінску. Пастаянна дзейнічае

конкурс дзіцячага малюнка пра жывёл. Яго вынікі падводзяцца раз у год, пераможцы ўзнагароджваюцца. Для асабліва цікаўных дзяцей створаны гурткі па інтарэсах.

Некалькі гадоў таму ў запарка быў цяжкі час: не хапала грошай на корм утрыманцам. Але выручылі фундатары. Капгасы далі сена, фуражу, бульбы. І сёння ёсць спонсары. Абласны камітэт прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя выдзеліў трыста мільёнаў рублёў. Яны выкарыстаны на бягучыя патрэбы, на іх куплены амурскія тыгры, персідскія леапарды, таджыкскі вінтарогі казёл, чырвоны воўк, іншыя жывёлы. Абласны камітэт прыродных рэсурсаў даў грошай на рамонт агароджы.

Незабытае ўражанне застаецца ад царства жывёл. Нібы пабываў у розных краінах свету, паблукі па джунглях і стэпах. І прыемна, і пазнавальна.

Мікалай ДЗЕЛЯНКОЎСКИ.
Фота Віктара СТАВЕРА.

ДЛЯ ТЫХ, ХТО ЛЮБІЦЬ СПЯВАЦЬ

СВІЦЯЗЬ

Lyric Ja. Chvorast I.
Transl. G. Picarda

I. Lučanok (b. 1938)
рэд. Г. П.

1. Чаруеш ты, Свіцязь, шырокім прасторам,
І ціхімі шэптамі хвалі блакітнай.
Табою любуюцца месяц і зоры
І птушкі нястомныя ў гушчы
ракітнай.

Прыпеў:
Свіцязь — край былін адвечных,
Свіцязь — сонечны прыбой,
Край любімы мой.

2. Як хораша ўсюды ўгары над табою
Далёкія зоркі на небе гараць,
А глянеш у возера — там, пад вадою,
І неба другое, і зоркі дрыжаць.

Прыпеў.

3. Шчаслівыя людзі на бераг прыходзяць,
Каб песнямі славіць жыццё свайго май,
І свой карагод не русалкі заводзяць,
А тыя, што працай праславілі край.

Прыпеў.

1. How charming, fair Svitiaz, the spread of your [waters,
How winsome the sound of your waves through the [rushes;
The moon and the stars are your sister and [daughters,
Your groves the recort of sweet blackbirds and [thrushes.

Refrain:

Svitiaz! — fair, yef old story,
Lakeland bathedin in sunlit glory —
My beloved land!

2. See! high up above, in the dark vault of [heaven
Where bright constellations now twinkle and glow:
Look how, where your waters stretch tranquil at [even,
Their shimmering path is reflected below.

Refrain.

3. Here country-folk gather to dance in the [springtime
They sing carefree songs as they meet by your [strand;
No syphide or nymph leads their light-footed [ringtime,
But those whose hard toil has embellished this [land

Refrain.

Песня даслана ў рэдакцыю Г. Пікарда.
Пераклад на англійскую мову Уолтэра Мэя.

Рэдактар
Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 213-31-97,
213-32-80, 213-30-15, 284-76-56,
213-37-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, зварстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 1 625 экз. Індэкс 63854. Зак. 1 721.
Падпісана да друку 5. 10. 1998 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.